

Státní
veterinární
správa

Státní veterinární správa a zdravotní problematika včel v ČR

MVDr. Milada Dubská

8. 2. 2018 Brno

Obsah prezentace

- Systém kontroly zdraví včel
- Nákazová situace v ČR
- Kontrola plnění požadavků legislativy
- Legislativa a změny legislativy 2017 a 2018

Kontrola zdraví včel a nákazová situace

Kontrola zdraví

Metodika kontroly zdraví zvířat a nařízené vakcinace na rok 2018

- I. Povinné úkony hrazené ze státního rozpočtu
 - A. Vakcinace proti nálezům
 - B. Kontrola zdraví
- II. Povinné úkony hrazené chovatelem
 - A. Vakcinace proti nálezům
 - B. Kontrola zdraví

Ministerstvo zemědělství
Státní veterinární správa
Č. j.: 63193/2017-MZE - 17210
V Praze dne 20. 11. 2017

OPATŘENÍ OBECNÉ POVAHY

Ministerstvo zemědělství jako příslušný správní orgán podle § 15 odst. 4 zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a § 44 odst. 1 písm. d) zákona č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů, v souladu s § 171 a násl. zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, a § 44 odst. 2 veterinárního zákona vydává opatření obecné povahy, kterým se stanoví:

Článek 1

METODIKA KONTROLY ZDRAVÍ ZVÍŘAT A NAŘÍZENÉ VAKCINACE NA ROK 2018

Ministerstvo zemědělství stanovuje povinné preventivní a diagnostické úkony k předcházení vzniku a šíření nálezů a nemocí přenosných ze zvířat na člověka, jakož i k jejich zdočování, které se provádějí v období od 1. 1. do 31. 12. 2018, a určuje, na které z nich a v jakém rozsahu se poskytují příspěvky z prostředků státního rozpočtu.

Ministerstvo zemědělství stanovuje v souladu s [§ 4 odst. 1 písm. i\) veterinárního zákona](#) tyto termíny:

- a) zdravotní zkoušky musí být provedeny do jednoho roku od předchozího provedení v 2017 a výsledek zkoušek, vyšetření a úkonů musí být předložen do jednoho měsíce od provedení místně příslušné krajské veterinární správě,
- b) v případě, že provedení zdravotních zkoušek nebylo v roce 2017 požadováno, je termín pro předložení výsledků zkoušek, vyšetření a úkonů do 31. října 2018.

Část I.

Povinné úkony hrazené ze státního rozpočtu

A. Vakcinace proti nálezům

1. Vakcinace vodících a asistenčních psů

EpO100 VZTEKLINA – Va

Vakcinace v souladu s veterinárním zákonem.

Mor včelího plodu

Metodika kontroly zdraví povinné úkony **hrazené ze státního rozpočtu**

EpM120

Vyšetření směsných vzorků měli v rizikových oblastech (**po 5 letech od zrušení ohniska** nebo ohnisek **ve vymezeném ochranném pásmu**). Vyšetřování se provádí mimo současná ochranná pásma v oblasti, která byla před pěti lety ohniskem nebo ochranným pásmem – to znamená zrušená v roce 2013 a pokud se v následujících letech nevyšetřovalo. Vyšetřuje se směsný vzorek měli odebraný k tomuto účelu ze stanoviště včelstev (1 vzorek maximálně od 25 včelstev).

EpM130

Bakteriologické vyšetření směsných vzorků měli (1 vzorek maximálně od 25 včelstev) 1x ročně na stanovišti, v případě, že se jedná o **chovy včelích matek** evidované v seznamu chovů vedeném uznaným chovatelským sdružením dle zákona č. 154/2000 Sb.

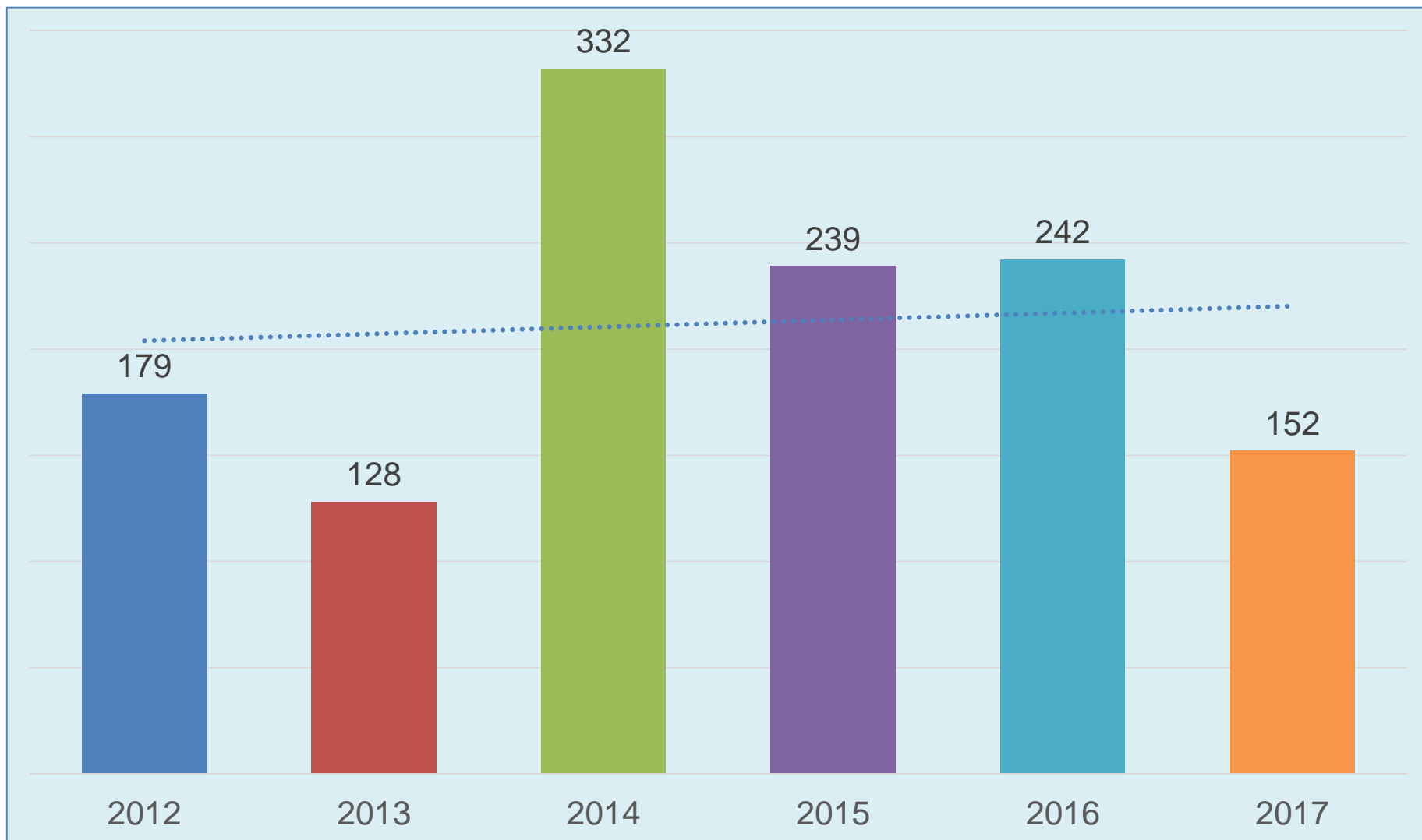
Metodika kontroly zdraví povinné úkony **hrazené chovatelem zvířat**

ExM110

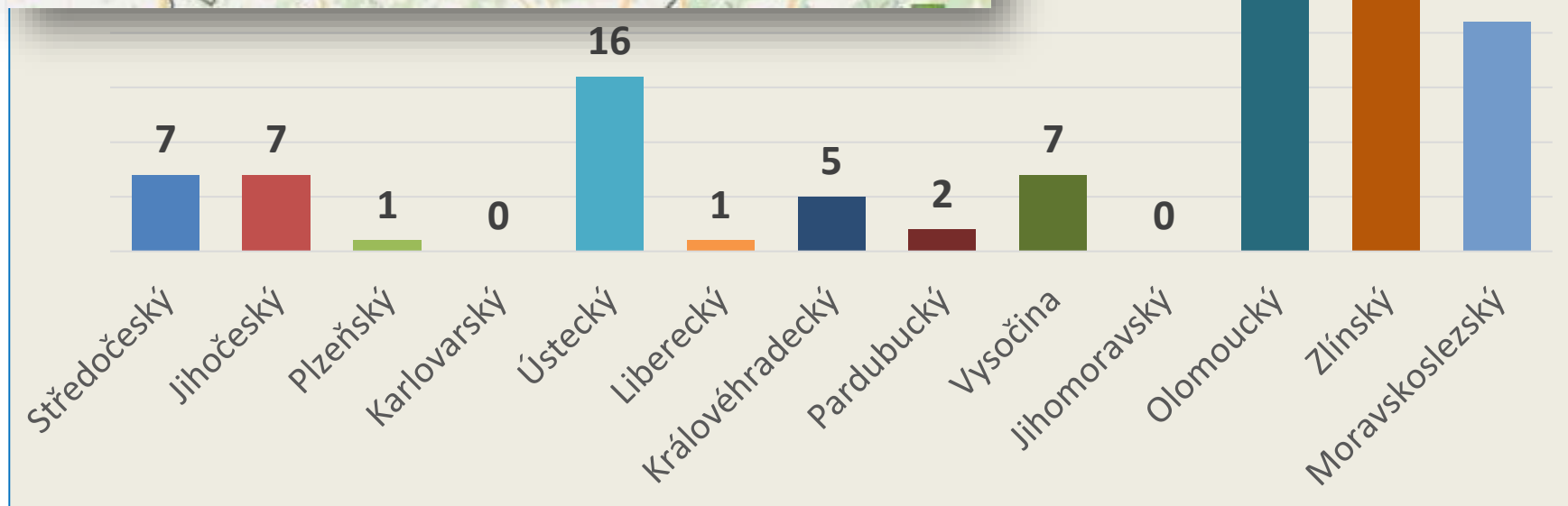
Bakteriologické vyšetření směsných vzorků měli (1 vzorek max. od 25 včelstev) od všech včelstev na stanovišti. Vyšetření nesmí být starší 12 měsíců a provádí se:

- a) před přemístěním včel nebo včelstev mimo katastrální území tvořící obec,
- b) v případě kočovných včelstev na stanovišti, na kterém jsou včelstva zazimována.

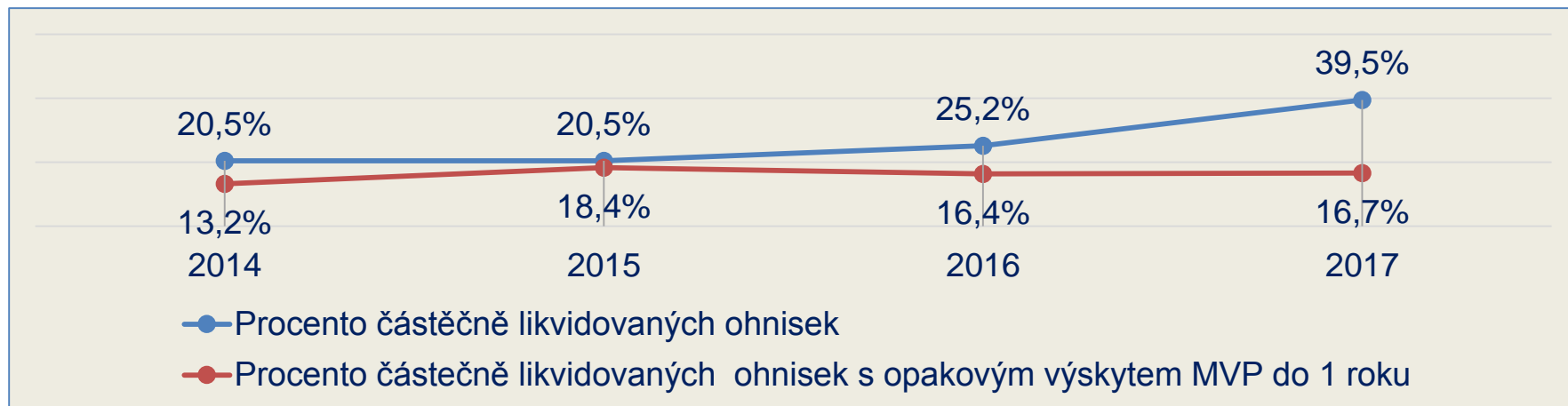
Mor včelího plodu - počet ohnisek v letech 2012 - 2017

Mor včelího plodu – počet ohnisek po krajích v roce 2017

Analýza opakování výskytu MVP při částečné likvidaci ohniska

Rok	Počet ohnisek celkem	Počet částečně likvidovaných ohnisek	Procento částečně likvidovaných ohnisek	Počet částečně likvidovaných ohnisek s opakovaným výskytem MVP do 1 roku	Procento částečně likvidovaných ohnisek s opakovaným výskytem MVP do 1 roku	Počet likvidovaných včelstev v primárních ohniscích s částečnou likvidací	Počet likvidovaných včelstev v sekundárních ohniscích
2014	332	68	20,5%	9	13,2%	21	129
2015	239	49	20,5%	9	18,4%	13	127
2016	242	61	25,2%	10	16,4%	44	119
2017	152	60	39,5%	10	16,7%	11	64

- Výskyt MVP při částečné likvidaci včelstev v ohnisku (stanovišti) se opakuje v 13 - 18%
- V sekundárním ohnisku je nutné vždy likvidovat vyšší počet včelstev

Hniloba včelího plodu

Metodika kontroly zdraví povinné úkony hrazené ze státního rozpočtu

EpM200

Klinické vyšetření. Všechna včelstva v ochranných pásmech kolem ohniska hniloby včelího plodu, vyšetření se provádí 1x v průběhu 12-ti měsíců po likvidaci nemocných včelstev.

EpM210

Bakteriologické vyšetření plástů v indikovaných případech na základě klinického posouzení. KVS SVS určí rozsah vyšetření.

Rok	2015
Počet nově vyhlášených ohnisek	5
Počet vnímavých včelstev v ohniscích	38
Počet klinicky nemocných včelstev v ohniscích	10
Počet utracených včelstev	38
Rok	2016
Počet nově vyhlášených ohnisek	2
Počet vnímavých včelstev v ohniscích	24
Počet klinicky nemocných včelstev v ohniscích	8
Počet utracených včelstev	24

Varroáza

Metodika kontroly zdraví povinné úkony hrazené ze státního rozpočtu

EpM300

Parazitologické vyšetření.

Směsné vzorky veškeré zimní měli od všech včelstev na stanovišti po podzimním preventivním ošetření v předcházejícím roce.

Vzorky se odebírají nejdříve 30 dní po posledním vložení ometených a čistých podložek na dna úlů po provedeném podzimním ošetření a musí být odevzdány k vyšetření do 15. 2. 2018.

Metodika kontroly zdraví povinné úkony hrazené chovatelem zvířat

ExM310 **předjarní preventivní ošetření**

Na základě vyhodnocení intenzity varroázy na jednotlivých stanovištích se **při nálezů vyšším než 3 roztoči v průměru na jedno včelstvo** provede preventivní ošetření **u všech včelstev**. Použijí se registrované léčivé přípravky v souladu s příbalovou informací. Předjarní ošetření musí být provedeno s ohledem na klimatické podmínky a jarní rozvoj včel co nejdříve a ukončeno musí být do 15. 4. 2018.

ExM330 **letní preventivní ošetření – kočující včelstva**

Preventivní ošetření všech **kočujících včelstev** se provede po 1. 6. 2018, nejpozději do 14 dnů po každém návratu na stanoviště uvedené v Ústřední evidenci zvířat, na kterém budou včelstva zazimována. Použijí se registrované veterinární léčivé přípravky v souladu s příbalovou informací.

ExM340 **podzimní preventivní ošetření**

Preventivní ošetření **všech včelstev** na všech stanovištích se provede v době, kdy jsou včelstva bez plodu nebo mají jen malou plochu zavíčkovaného plodu:

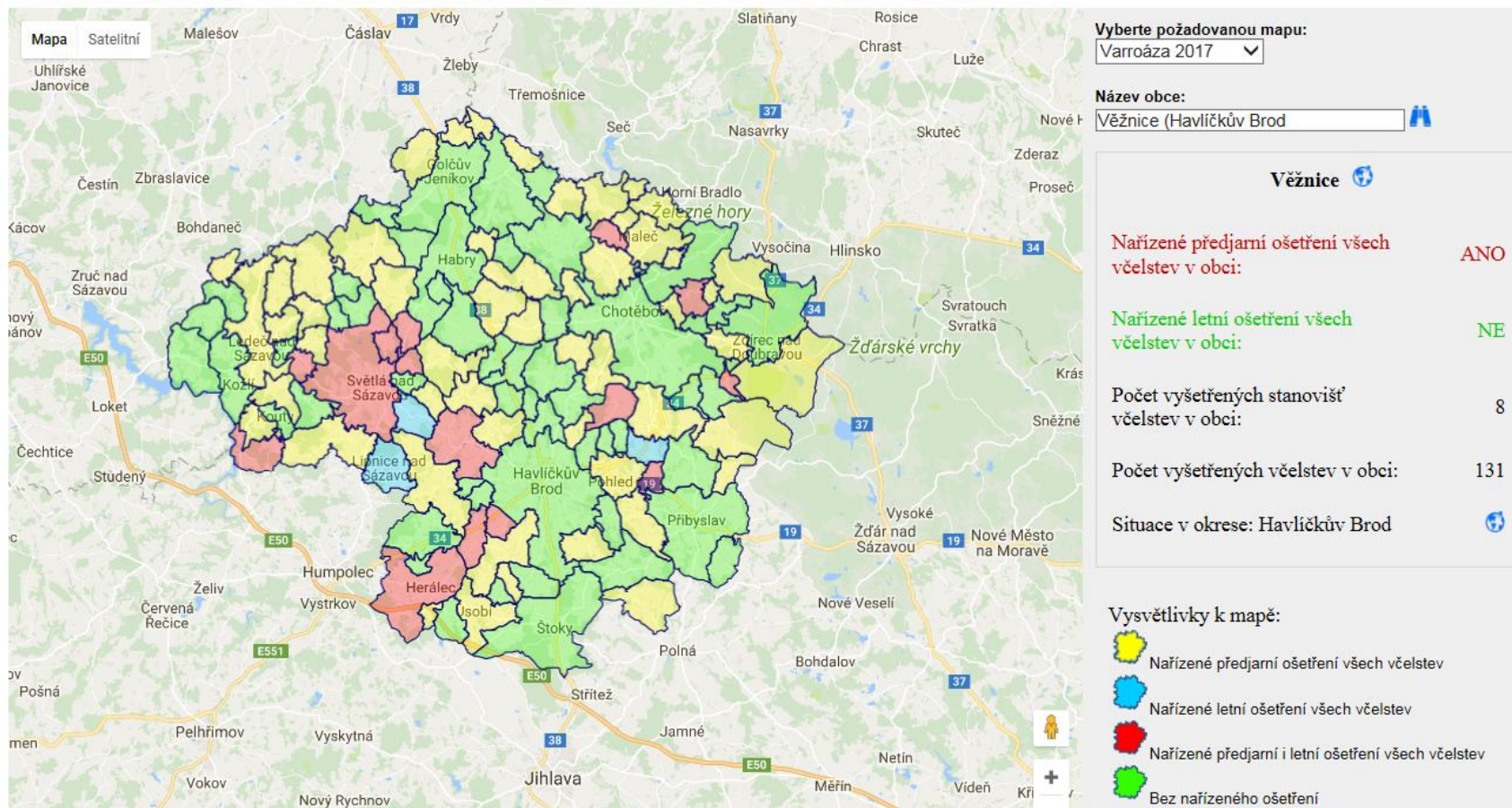
- a) přípravkem Varidol 125 mg/ml v souladu s příbalovou informací k jeho použití, nebo
- b) jiným veterinárním léčivým přípravkem pro ošetření včel v souladu s příbalovou informací k jeho použití.

Varroáza 2017

Předjarní preventivní ošetření u všech včelstev na všech stanovištích, pokud byla zjištěna nulová extenzita u méně než 25 % stanovišť na území obce.

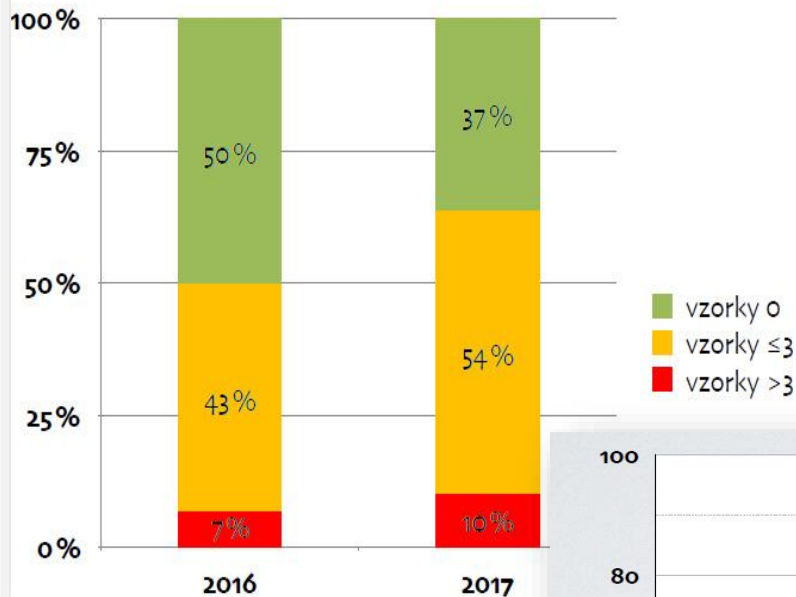
Letní preventivní ošetření u všech včelstev na všech stanovištích, pokud byla zjištěna vysoká extenzita u více než 25 % stanovišť na území obce.

Mapové výstupy ohnisek nebezpečných nákaz a ochranných pásem

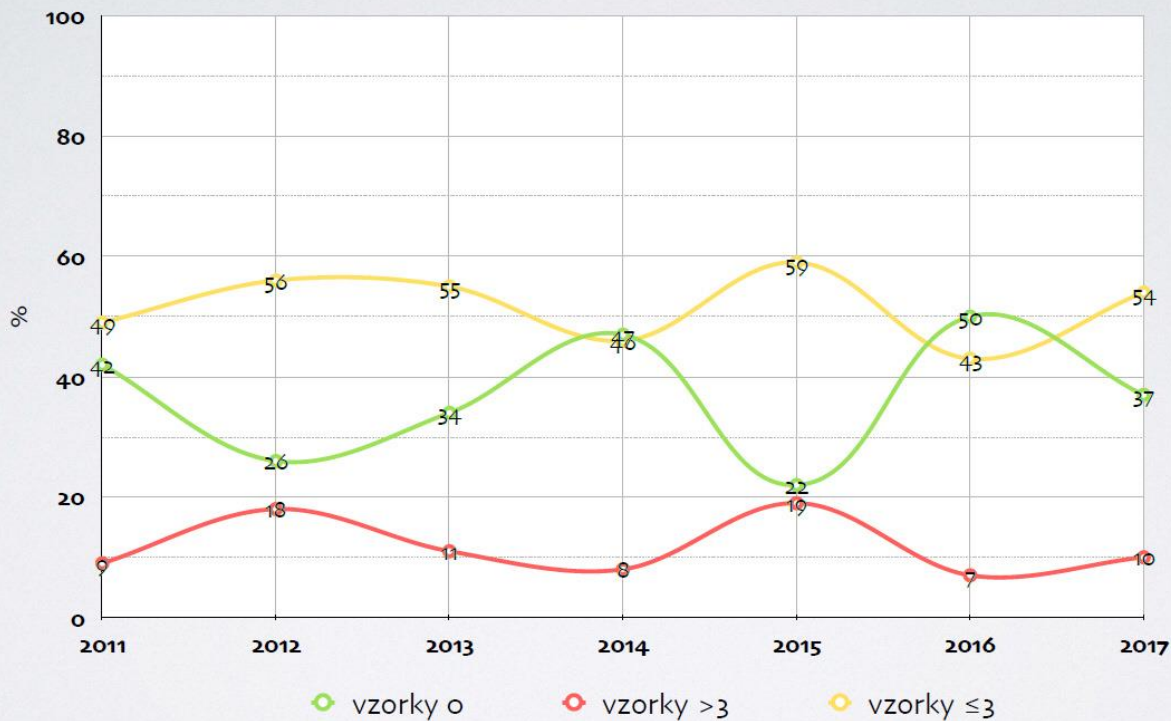

Varroáza

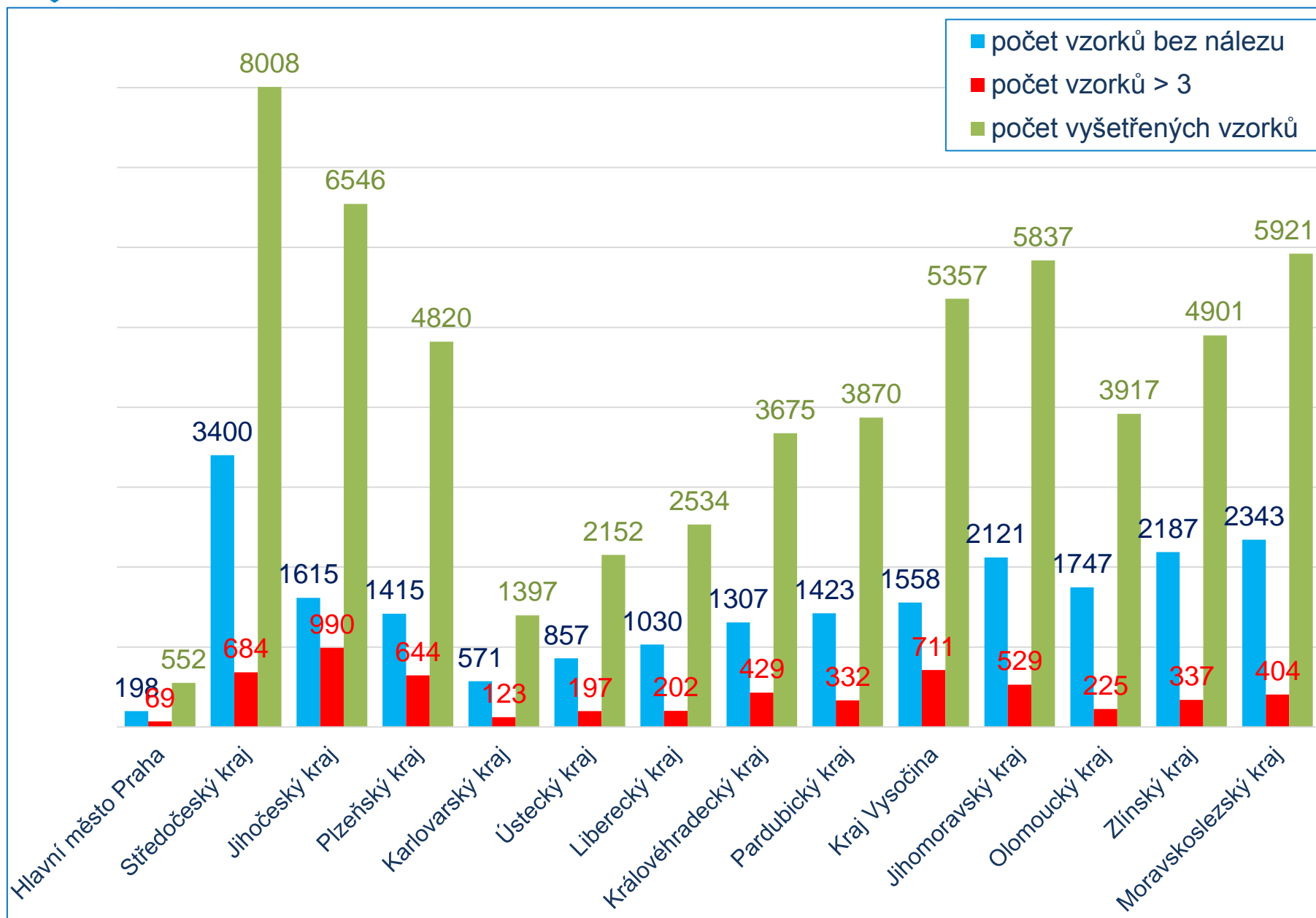
Intenzita varroázy

rok	2014		2015		2016		2017	
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
vzorky 0 roztočů	25 324	47	12 463	22	28 539	50	21 772	37
vzorky ≤3 roztoči	24 921	46	33 344	59	24 307	43	31 839	54
vzorky >3 roztoči	4 207	8	10 870	19	3 747	7	5 876	10
vzorky celkem	54 452	100	56 677	100	56 593	100	59 487	100

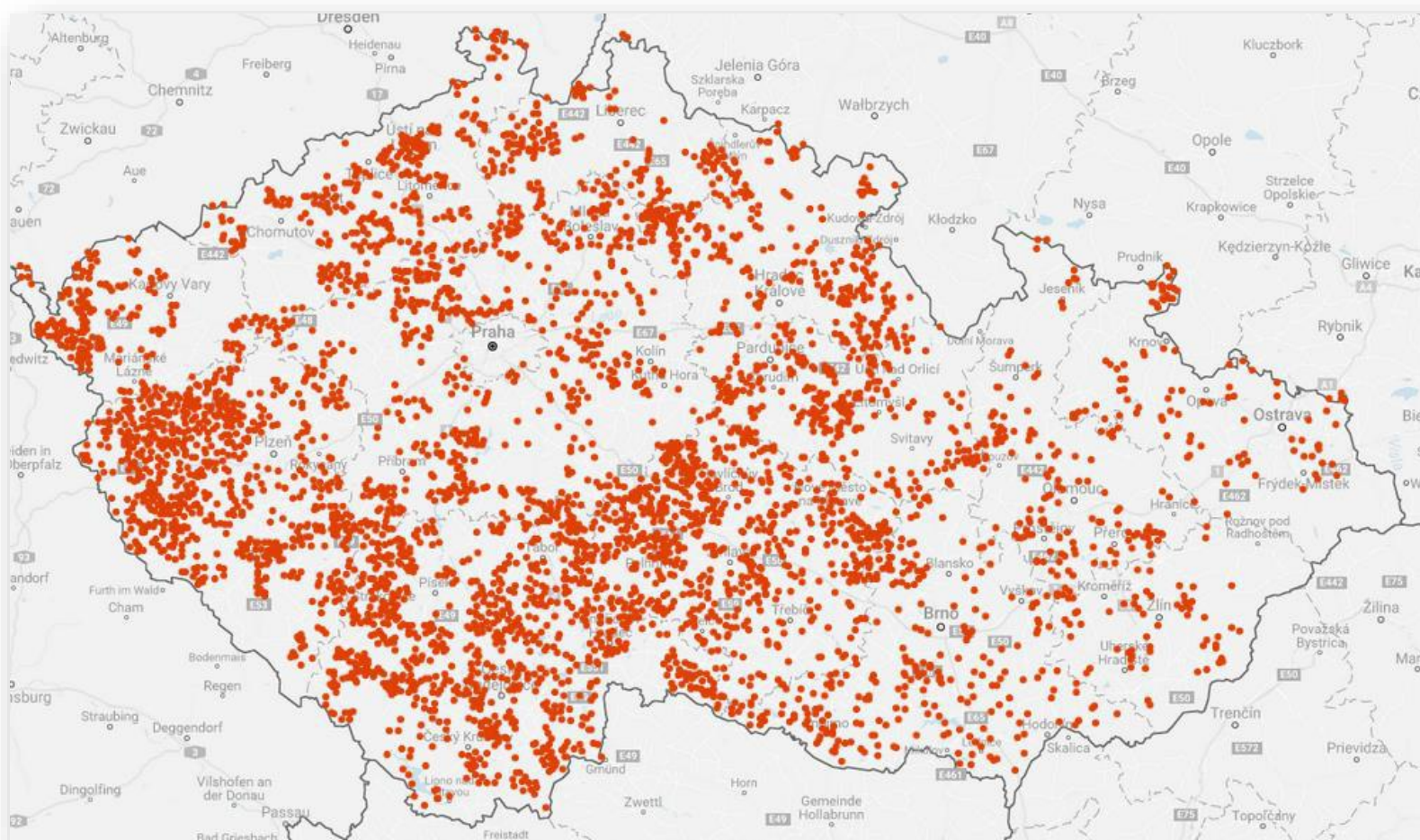
Varroáza 2017

Varroáza 2017

Předjarní preventivní ošetření u všech včelstev na všech stanovištích, pokud byla zjištěna nulová extenzita u méně než 25 % stanovišť na území obce.

Oblasti, na jejichž území je nařízeno pro rok 2017 plošné předjarní preventivní ošetření na základě výsledků vyšetření zimní měli z přelomu roku 2016/2017.

Nosema

Metodika kontroly zdraví povinné úkony hrazené ze státního rozpočtu

ExM400 Parazitologické vyšetření

Vyšetřuje se vzorek 30 včel z každého včelstva na stanovišti v případě, že se jedná o registrované chovy včelích matek.

Rok	Počet vyšetřených chovů	Počet odebraných vzorků	Počet chovů s pozitivním nálezem	Procento chovů s pozitivním nálezem	Počet pozitivních vzorků	Procento pozitivních vzorků
2015	33	1253	31	93,9%	288	23,0%
2016	42	1666	34	81,0%	396	23,8%

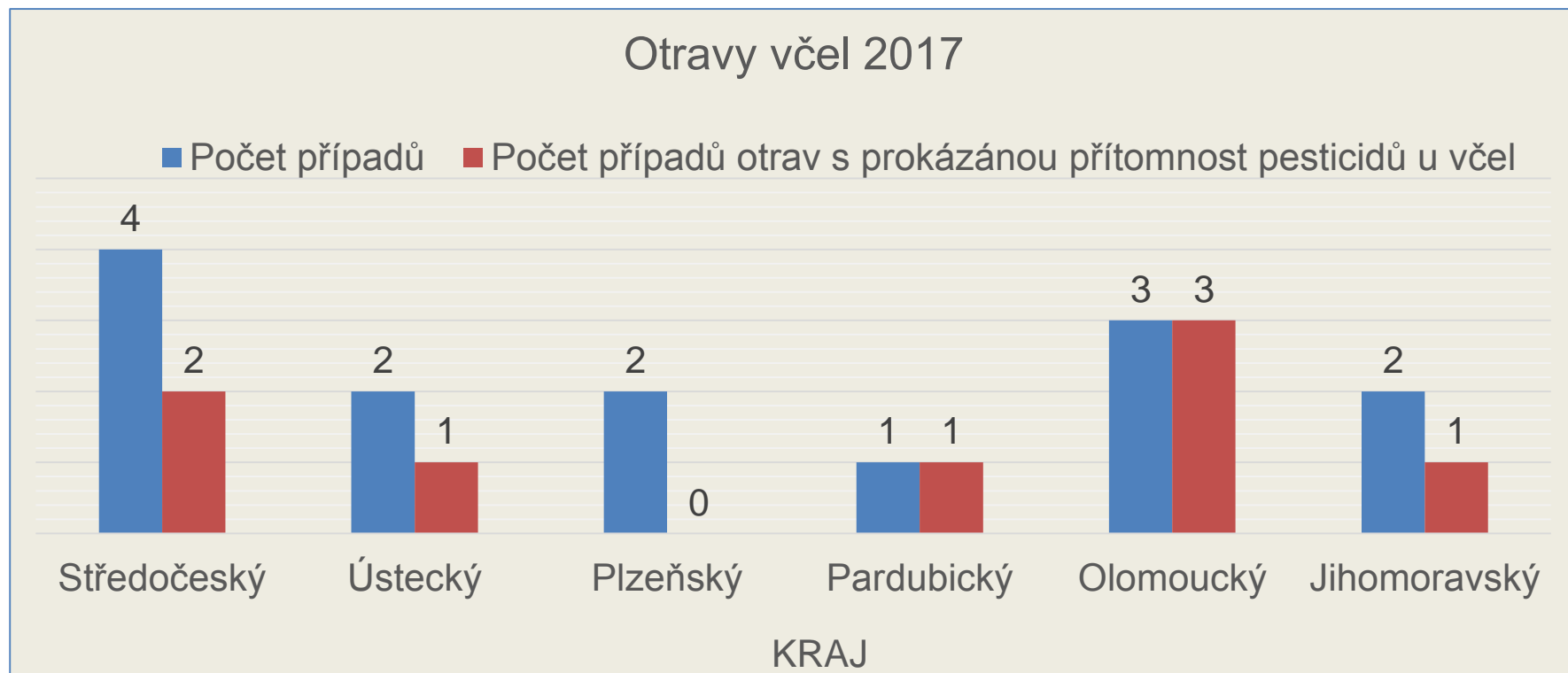
Hromadné úhyny včel v souvislosti s používáním pesticidů

- Vzájemná spolupráce SVS a ÚKZÚZ v případech řešení otrav včel
- Informovanost o pohotovostních službách inspektorů SVS a ÚKZÚZ
- Šetření otrav u chovatele včel a farmáře na místě a vypracování protokolu o kontrole
- Odběr vzorků uhynulých včel a rostlin podle požadavků legislativy
- Odeslání vzorků včel a rostlin k analýzám - neprodlené přemístění k uchování při teplotě -18°C a nižší do doby doručení SVÚ
- Vypracování záznamu o výsledku místního šetření v případech podezření na otravu včel a výsledky vyšetření odebraných vzorků včel a rostlin

Otravy včel

ROK	Případů celkem	Počet případů s prokázanou přítomností ve včelách i v porostu
2014	23	7
2015	29	8
2016	22	8
2017	14	8

Otravy včel 2017

Kontroly

Kontroly u chovatele včel

1. Plánované kontroly - víceletý plán kontrol

Jedno stanoviště chovatelů "nepodnikatelů" v okrese vybrané KVS na základě vyhodnocení rizika.

Vyhodnocení rizika:

- Informace o distribuovaných VLP.
- Způsob prodeje medu: Je med uvolňován do oběhu, do výkupu?
- Skutečnost, zda v případě kontrolovaného stanoviště došlo k přemístění včelstev.

Kontrolní body

1	Včely jsou chovány v prostorech a podmínkách, které vyžadují jejich biologické potřeby, fyziologické funkce a předcházení poškození jejich zdraví
2	Chovatel zabezpečuje v rozsahu odpovídajícím včelám a způsobu jejich chovu čištění, dezinfekci, desinsekci a deratizaci prostorů a zařízení, v nichž jsou včely chovány, jakož i čištění a dezinfekci technologických zařízení, strojů, nástrojů, náradí a pomůcek
3	Chovatel zabezpečuje vedení evidence včelstev a stanovišť
4	Chovatel zabezpečuje hlášení změn do centrální evidence
5	Chovatel zabezpečuje úplnost a správnost dokumentace, týkající se přemístování včel
6	Jsou dodrženy podmínky mimořádných veterinárních opatření
7	Chovatel (podnikatel) má vypracovaný pohotovostní plán, který je aktualizovaný v souladu s posledními změnami a jehož součástí je popis a plánek stanoviště (stanovišť) včelstev
8	Chovatel má provedeny předepsané zdravotní zkoušky u zvířat v plném rozsahu (v souladu s Metodikou kontroly zdraví)
9	Chovatel, zabezpečující léčbu včel, podává včelám pouze léčivé přípravky v souladu s pravidly pro jejich používání při poskytování veterinární péče, veterinární přípravky schválené podle veterinárního zákona
10	Chovatel nepodává včelám látky a přípravky, jejichž používání u včel není povoleno

2. Neplánované kontroly – podnět, stížnost, podezření z nákazy, šetření při úhynech

Přehled provedených kontrol

Rok	Počet kontrolovaných		Počet kontrol			
	Chovatelů	Stanovišť	Počet kontrol celkem	Plánované	Neplánované	Porušené
2015	414	767	767	141 (18,4%)	626 (81,6%)	30 (3,9%)
2016	583	647	1226	84 (6,9%)	1142 (93,1%)	40 (3,3%)
2017	461	525	905	64 (7,1%)	841 (92,9%)	14 (1,5%)

Legislativa

Legislativa – přehled změn

- § **Novelizace** zákona č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a změně souvisejících zákonů (veterinární zákon) předpisem z. č. 302/2017 Sb., účinnost od 1. 11. 2017
- § **Připravovaná změna vyhlášky č. 342/2012 Sb.**, o zdraví zvířat a jeho ochraně, o přemísťování a přepravě a o oprávnění a odborné způsobilosti k výkonu některých odborných veterinárních činností, ve znění pozdějších předpisů
- § **Nová vyhláška** o veterinárních požadavcích na chov včel a včelstev a o opatřeních pro předcházení a zdolávání některých nálezů včel a o změně některých souvisejících vyhlášek (*podepsaná dne 31. ledna 2018: č. 18/2018 Sb.*).

§ 5 zákona

(2) Chovatel, který chová včelstva, je dále povinen neprodleně po zjištění úhynu včelstev na stanovišti včelstev **hlásit úhyn nad limit stanovený prováděcím právním předpisem** krajské veterinární správě.

(3) **Mor včelího plodu a hnilobu včelího plodu je zakázáno léčit.**

Vyhláška o veterinárních požadavcích na zdraví a chov včel

§ 64c

Prohlížeč včelstev

(1) Chovatel včelstev je v případě **potvrzené nebezpečné nákazy včel** uvedené v příloze č. 2 k tomuto zákonu oprávněn zajistit **v ochranném pásmu** stanoveném v mimořádném veterinárním opatření **rozebrání včelího díla proškolenou osobou** k prohlídce včelstev s rozebráním včelího díla (dále jen "**prohlížeč včelstev**").

(2) Prohlížeč včelstev je povinen **provádět prohlídku včelstev s rozebráním včelího díla v rozsahu stanoveném prováděcím právním předpisem**, **vést záznamy** o datu, době a výsledku prohlídky včelstev, registračním čísle chovatele včelstev, registračním čísle stanoviště včelstev, počtu včelstev na stanovišti včelstev, počtu a identifikačním čísle vzorku, uchovávat tyto záznamy po dobu nejméně 3 let a na požádání je poskytnout úřednímu veterinárnímu lékaři.

(3) Prohlížečem včelstev může být fyzická osoba, která **absolvovala specializované školení** se zaměřením na prohlídku včelstev s rozebráním včelího díla a získala tak **osvědčení** o způsobilosti k této činnosti. -

(4) **Prováděcí právní předpis** stanoví

a) rozsah prohlídky včelstev s rozebráním včelího díla a vedení záznamů prohlížeče včelstev,

b) obsah, rozsah a organizaci specializovaného školení se zaměřením na prohlídku včelstev s rozebráním včelího díla, vydávání osvědčení a vedení seznamu prohlížečů včelstev.

Vyhláška č. 342/2012 Sb.

Obsah, rozsah a organizace specializovaného školení se zaměřením na prohlídku včelstev s rozebráním včelího díla, vydávání osvědčení a vedení seznamu prohlížitelů včelstev

Specializované školení se zaměřením na prohlídku včelstev a rozebrání včelího díla organizuje organizátor v rozsahu **8 hodin teoretické** výuky a **8 hodin specializovaného školení**. Na závěr specializovaného školení se účastníci podrobí zkoušce před tříčlennou zkušební komisí. Zkouška probíhá formou písemného testu a praktické části.

Obsahem **specializovaného školení** jsou

a) **teoretická výuka** zaměřená na získání znalostí v oblasti

1. nebezpečných nákaz včel a jejich klinických projevů ve včelstvech,
2. současného výskytu nákaz včel,
3. informačních zdrojů k aktuální nákazové situaci,
4. nákaz včel,
5. zoohygieny chovu včel a správné praxe v chovu včel,
6. právní problematiky související s výskytem nákaz včel

b) **praktická výuka** zaměřená na získání dovedností při prohlídce včelstev na stanovišti, při rozebrání včelího díla a při posouzení klinického stavu dospělých včel a včelího plodu a dovedností při odběrech vzorků, při jejich označování, uchovávání a odesílání do laboratoře k požadovanému vyšetření.

Vyhláška o veterinárních požadavcích na chov včel a včelstev

Vyhláška stanovuje:

- a) veterinární požadavky **na prostředí včel a včelstev, na jejich ošetřování a ochranu před nákazami**
- b) **limit zvýšené úmrtnosti včelstev**, při jehož překročení jsou chovatelé povinni hlásit tyto úhyny krajské veterinární správě
- c) podmínky vydávání **veterinárního osvědčení k přemístění** včelstev a jeho obsahové náležitosti
- d) opatření ke zdolávání a zabránění šíření některých **nebezpečných nákaz včel**
 - Opatření pro tlumení a zdolávání **varroázy**
 - Opatření pro tlumení a zdolávání **moru a hniloby včelího plodu**
- e) rozsah prohlídky včelstev s rozebráním včelího díla a vedení záznamů prohlížeatele včelstev
- f) podrobněji postup při uplatňování náhrady podle § 67 zákona a náležitosti žádosti o její poskytnutí

Vyhláška o veterinárních požadavcích na chov včel a včelstev

Podmínky k přemístění včel a včelstev

1. Přemístění včel a včelstev mimo území kraje

negativní výsledek laboratorní vyšetření na přítomnost původce moru včelího plodu provedený nejpozději 12 měsíců před přemístěním

2. Přemístění včel nebo včelstev na jiné stanoviště včelstev

a) vyšetření na přítomnost původce varroázy dle platné MKZ

b) při posledním vyšetření směsného vzorku

1. nebyli zjištěni **více než 3 roztoči v průměru na jedno včelstvo**, nebo

2. nebyli po nařízeném a provedeném preventivním nebo léčebném ošetření zjištěni více než 3 roztoči v průměru na jedno včelstvo.

Limit zvýšené úmrtnosti včelstev

- **více než 25 % včelstev** z počtu včelstev evidovaných v ústřední evidenci k 1. září předcházejícího roku na daném stanovišti včelstev
- při překročení jsou chovatelé povinni hlásit úhyny KVS

Opatření pro tlumení a zdolávání varroázy

KVS provede šetření na místě za účelem **potvrzení nebo vyloučení výskytu varroázy**, vznikne-li podezření z výskytu varroázy na základě

- a) výskytu **více než 10 roztočů** Varroa destructor v průměru **na jedno včelstvo** zjištěného laboratorním vyšetřením smíšeného vzorku měli, nebo
- b) **hlášeného úhynu více než 25 % včelstev** z počtu včelstev evidovaných v ústřední evidenci k 1. září předcházejícího roku na daném stanovišti včelstev

Potvrdí-li KVS výskyt varroázy, vymezí stanoviště včelstev jako ohnisko nákazy a nařídí chovateli v tomto ohnisku **ochranná a zdolávací opatření**, kterými jsou zejména:

- a) neprodlené **léčebné ošetření všech včelstev** v ohnisku nákazy určeným druhem léčivého přípravku
- b) **odstranění včelího díla** ze včelstva a vytvoření podmínek pro stavbu nového díla
- c) odstranění zavíčkovaného trubčího plodu, odstranění zavíčkovaného i otevřeného včelího plodu, odstranění zavíčkovaného dělničího plodu nebo ošetření zavíčkovaného včelího plodu
- d) chov včely s dobrým čistícím instinktem
- e) **zákaz přemístování včel a včelstev**

Opatření pro tlumení a zdolávání moru a hniloby včelího plodu

Potvrzený výskyt nákazy moru včelího plodu na stanovišti včelstev u ≥ 15 % včelstev

- neprodlené utracení **všech včelstev na stanovišti** včetně likvidace úlů, veškerého včelařského příslušenství (pokud nelze zajistit účinnou dezinfekci)

Potvrzený výskyt nákazy moru včelího plodu na stanovišti včelstev u < 15 % včelstev

- neprodlené utracení **všech včelstev s potvrzeným výskytem nákazy** včetně likvidace úlů i veškerého včelařského příslušenství (pokud nelze zajistit účinnou dezinfekci), a současně účinnou dezinfekci ostatního včelařského příslušenství, které přišlo nebo mohlo přijít do styku se včelstvy s potvrzeným výskytem nákazy
- na základě vyšetření zdravotního stavu ostatních včelstev na stanovišti a výsledků epizootologického šetření **může KVS nařídit likvidaci všech včelstev na stanovišti**
- dojde-li v době do 1 roku ode dne utracení včelstev v ohnisku k opětovnému potvrzení výskytu nákazy, nařídí KVS utracení všech včelstev a likvidaci včelařského příslušenství

Ochranné pásmo

- min. 3 km kolem ohniska
- odběr vzorků včel/měli ze všech úlů na stanovišti včelstev k bakteriologickému vyšetření na MVP/HVP, pokud toto vyšetření nebylo provedeno v posledních 12 měsících
- zákaz přemísťování včel a včelstev z ochranného pásma
- přemístění včel a včelstev uvnitř ochranného pásma je možné **jen se souhlasem KVS** vydaným na základě žádosti chovatele doložené negativním výsledkem laboratornímu vyšetření směsného vzorku měli na původce MVP/HVP ne starším 12 měsíců

**Děkuji
za pozornost**